Evoluția contemporană a conceptului de siguranță națională

Nicolae Sfetcu

27februarie2019

Sfetcu, Nicolae, "Evoluția contemporană a conceptului de siguranță națională", SetThings (27februarie 2019), MultiMedia Publishing (ed.), URL = https://www.telework.ro/ro/evolutia-contemporana-a-conceptului-de-siguranta-nationala/

Email: nicolae@sfetcu.com

Extras din:
Sfetcu, Nicolae, "Epistemologia serviciilor de informații", SetThings (4februarie 2019), MultiMedia Publishing (ed.), DOI: 10.13140/RG.2.2.19751.39849, ISBN 978-606-033-160-5, URL = https://www.telework.ro/ro/e-books/epistemologia-serviciilor-de-informatii/

Evoluția contemporană a conceptului de siguranță națională

Informația este putere. Percepția aceasta s-a intensificat în cel de al doilea război mondial, când s-au formalizat și a crescut semnificativ numărul serviciilor de informații. În toate țările s-au înființat agenții și departamente complet noi pentru a face față amenințărilor. În prezent, guvernele cheltuiesc sume imense pentru agențiile de informații considerate o componentă majoră a sistemelor de securitate națională. Serviciile de informații au ca sarcină principală identificarea și prevenirea amenințărilor la siguranța națională, informarea promptă și

eficientă a factorilor de decizie în legătură cu aceste amenințări, și evaluări și predicții corecte și la timp a unor viitoare conflicte sau amenințări.

Informația include o mare diversitate de sensuri în contexte diferite, de la cele zilnice până la cele tehnice. Stewart consideră că transformarea informației în cunoaștere este una critică, aspect ce stă la baza creării valorii și avantajului competitiv pentru intreprinderile moderne. (Stewart 2001)

Procesul obținerii, prelucrării și analizei informațiilor este o preocupare majoră pentru societatea actuală, cu ajutorul unor domenii precum tehnologia informației, sisteme de informații, și știința informației. În acest scop se folosesc procedee și tehnici specifice pentru culegerea sau generarea de informații, prelucrarea acestora prin analiză și sinteză, generarea de predicții și strategii, transmisia și prezentarea informațiilor factorilor de decizie, și stocarea lor. În acest context, există câteva concepte majore cu care se lucrează în acest domeniu:

- *Vizualizarea informațiilor* (*InfoVis*), depinde de modul de calcul și de reprezentarea digitală a datelor, și ajută utilizatorii în recunoașterea formelor și detectarea anomaliilor.
- *Securitatea informațiilor* (*InfoSec*) reprezintă procesul continuu de efectuare a procesului de verificare pentru a proteja informațiile, și sistemele informatice, împotriva accesului, utilizării, dezvăluirii, distrugerii, modificării, defectării sau distribuției neautorizate.
- *Analiza informațiilor* este procesul de inspecție, transformare, modelare, sinteză a informațiilor și predicție, prin transformarea datelor brute în cunoștințe acționabile, în sprijinul procesului de luare a deciziilor.
- *Calitatea informațiilor* (*InfoQ*) reprezintă potențialul unui set de date și informații pentru a atinge un anumit obiectiv (științific sau practic), folosind o anumită metodă de analiză empirică.

Știința informației se ocupă de analiza, colectarea, clasificarea, manipularea, stocarea, extragerea și diseminarea informației. (Sfetcu 2016)Este adesea (în mod greșit) considerată ca o ramură a științei calculatoarelor. Știința informației abordează probleme sistemice din perspectiva persoanelor implicate, putând fi considerată ca un răspuns la determinismul tehnologic. Filozofia informației studiază aspectele conceptuale specifice, inclusiv investigarea naturii conceptuale și a principiilor de bază ale informațiilor, dinamica acestora, utilizarea lor, și elaborarea și aplicarea informației teoretice și a metodologiilor specifice. (Floridi 2002)În știința informației, o ontologie reprezintă în mod formal cunoştinţele ca un set de concepte, și relația dintre aceste concepte. Ontologia poate fi folosită pentru a raționa despre entitățile respective și pentru a descrie domeniul.

Extragerea informațiilor este știința căutării de documente, informații în documente, și metadate despre documente, ca și căutarea în bazele de date relaționale și pe Internet. Fiecare tip de căutare are propriile sale caracteristici, teorii, practici și tehnologii. Accesul la informații este un domeniu de cercetare orientat spre automatizarea procesării unor cantități mari și greoaie de informații și simplificarea accesului utilizatorilor la acestea. Arhitectura informațiilor se axează pe principiile de design și arhitectură în peisajul digital pe baza unui model sau un concept de informații utilizat în activități de analiză a informațiilor. Managementul informațiilor presupune colectarea și gestionarea informațiilor din una sau mai multe surse și distribuirea acestei informații către unul sau mai multe segmente. Reprezentarea cunoașterii este un domeniu de cercetare care are drept scop reprezentarea cunoașterii în simboluri pentru a facilita interferența dintre aceste elemente de cunoaștere și crearea de noi elemente ale cunoașterii. Cercetarea reprezentării cunoașterii implică analiza modului de raționare. Logica este folosită pentru a furniza semantica formală a modului în care funcțiile de raționament ar trebui aplicate

simbolurilor din sistemul reprezentării cunoașterii și pentru a defini modul în care operatorii pot procesa și remodela cunoașterea.

Sistemele informaționale sunt organizate pentru colectarea, organizarea, stocarea și comunicarea informațiilor. Domeniul sistemelor informaționale este complementar celui de colectare, filtrare, procesare, creare și distribuire de date.(Sfetcu 2016)Orice sistem informațional specific urmărește să sprijine operațiunile, gestionarea și luarea deciziilor. Sistemele informaționale inter-relaționează cu sistemele de date și cu sistemele de activitate pe de altă parte, fiind un sistem de comunicații în care datele reprezintă și sunt prelucrate ca o formă de memorie socială. Un sistem informațional poate fi, de asemenea, considerat un limbaj semi-formal care sprijină procesul de luare a deciziilor și acțiunea umană. Silverși colab. au oferit două perspective pentru SI care includ software, hardware, date, oameni și proceduri. (Silver, Markus, and Beath 1995)Zheng a oferit o altă abordare a sistemului informațional, (Zheng 2014)care adaugă, de asemenea, procese și elemente de sistem esențiale, cum ar fi mediul, limita, scopul și interacțiunile.

Istorie

Colectarea, analiza și utilizarea informațiilor despre adversari au existat din cele mai vechi timpuri. Sun Tzu, un strateg din China antică, în *Arta războiului*, (Yuen 2014)a subliniat necesitatea de a te înțelege pe tine însuți și dușmanul prin informații, identificând diferite roluri: informatorul secret sau agentul, agentul de penetrare, și agentul de dezinformare. Sun Tzu a evidențiat nevoia unei metodologii și a remarcat rolul contrainformațiilor, al agenților dubli și al războiului psihologic. În India secolului al IV-lea î.e.n., Chanakya (numit și Kautilya) a scris *Arthashastra*, un "manual de management statal și economie politică", oferind o metodologie detaliată a colectării, prelucrării, consumului și operațiunilor de informații ca mijloc

indispensabil pentru menținerea și extinderea securității și puterii statului.(Shoham and Liebig 2016) Regele David al IV-lea al Georgiei, la începutul secolului al XII-lea, a folosit spioni pentru descoperirea conspirațiilor feudale și infiltrarea în locații-cheie. (Aladashvili 2017)Aztecii foloseau comercianți și diplomați cu imunitate diplomatică pentru spionaj.(Soustelle 2002, 209)

Francis Walsingham a fost primul european care a folosit metode de spionaj moderne în Anglia elisabetană, ajutându-se de experți în diferite domenii. (Andrew 2018, 242–91)În secolul al XVIII-lea s-a înregistrat o extindere dramatică a activităților de spionaj.(Andrew 2018, 242–91) În Franța sub regele Ludovic al XIV-lea (1643-1715) și sub conducerea cardinalului Mazarin (1642-1661), s-a înființat un sistem de informații bine organizat. Pentru a face față războaielor cu Franța, Londra a stabilit, de asemenea, un sistem elaborat pentru a aduna informații despre Franța și alte puteri. În timpul Revoluției Americane, 1775-1783, generalul american George Washington a dezvoltat cu succes un sistem de spionaj pentru a detecta locațiile și planurile britanice, fiind numit "Primul spion al Americii". (Nagy 2016, 274)

În perioada războiului civil american (1861-1865), Allan Pinkerton a operat pentru prima dată o agenție de detectivi, servind apoi ca șef al Serviciului de Informații al Uniunii în primii ani. Imperiul Austriac a fondat Evidenzbureau în 1850 ca primul serviciu permanent de informații militare. Departamentul topografic și statistic T&SD a fost înființat în cadrul Oficiului britanic de război ca o organizație de informații militare embrionare. Ministerul francez al războiului a autorizat crearea, la 8 iunie 1871, a lui DeuxièmeBureau, un serviciu însărcinat cu efectuarea "cercetării asupra planurilor și operațiunilor inamice".(Anciens des Services Spéciaux de la Défense Nationale (France) 2009) În Germania, mareșalul Helmuth von Moltke a înființat o unitate de informații militare, Abteilung (Secțiunea IIIb), a Statului Major General german din 1889, care și-a extins în mod constant operațiunile în Franța și Rusia.

UfficioInformazionidelCommandoSupremo din Italia a fost înființată permanent în 1900. După înfrângerea Rusiei în războiul ruso-japonez din 1904-05, serviciul militar rus a fost reorganizat sub secția a VII-a a celui de-al doilea Comitet executiv al marelui sediu imperial.

În Marea Britanie, Biroul Secret Service (OSS), înființat în 1909 ca prima agenție independentă și interdepartamentală care deține în totalitate controlul asupra tuturor activităților guvernamentale de spionaj, a fost împărțit între un serviciu extern și unul de contrainformații în 1910. Odată cu izbucnirea primului război mondial din 1914, toate puterile majore aveau structuri foarte sofisticate pentru instruirea și manipularea spionilor și pentru prelucrarea informațiilor obținute prin spionaj. În acea perioadă s-au căutat și perfecționat tehnici moderne de spionaj, pentru a obține informații militare, pentru a comite acte de sabotaj și pentru propagandă. Două metode noi pentru colectarea de informații au fost dezvoltate pe parcursul războiului - recunoașterea aeriană și fotografierea, și interceptarea și decriptarea semnalelor radio. (Wheeler 2012)

În timpul celui de al doilea război mondial, la ordinul lui Churchill s-a elaborat un plan de instruire a spionilor și sabotorilor sub comanda SOE (Executivul de Operațiuni Speciale) și, în cele din urmă, va implica Statele Unite în facilitățile lor de formare. Filiala "Cercetare și analiză" a OSS a reunit numeroase cadre universitare și experți care s-au dovedit a fi deosebit de utili pentru a oferi o imagine de ansamblu foarte detaliată a punctelor forte și a punctelor slabe ale efortului de război german.

MI5 din Marea Britanie și FBI din S.U.A. au identificat toți spionii germani și i-au "transformat" în agenți dubli, astfel încât rapoartele lor către Berlin au fost de fapt rescrise de echipe de contraspionaj. FBI a avut rolul principal în contraspionajul american și a adunat la un loc toți spionii germani în iunie 1941. (Persico 2002)Contraspionajul a inclus folosirea unor

agenți pentru a dezinforma Germania nazistă cu privire la punctele de impact în timpul blitz-ului și izolarea japonezilor în SUA împotriva programului japonez de spionaj în timpul războiului.

În perioada Războiului rece Uniunea Sovietică a avut un succes deosebit în introducerea spionilor în Marea Britanie și Germania de Vest, dar a eșuat în Statele Unite. NATO, pe de altă parte, a avut, de asemenea, câteva succese importante.

Accentul pus pe intențiile și capacitățile Uniunii Sovietice a dominat gândirea în comunitățile de informații occidentale. În analizarea informațiilor în anii 1950, Walter Laqueur argumentează că "capabilitățile și intențiile militare sovietice rămân cel mai important subiect pentru serviciile secrete americane". (Laqueur 1993)

După încheierea Războiului Rece, guvernele și agențiile de informații au continuat să utilizeze modelul convențional pentru a evalua amenințările de stat. Dar conceptele de securitate s-au îndepărtat de o confruntare extrem de militarizată între adversari cunoscuți și a crescut îngrijorarea față de amenințările nestatale mai greu de identificat. Actorii nestatali au devenit amenințări strategice, conceptul de "terorism strategic" fiind dezvoltat imediat după atacurile din septembrie 2001. Bruce Berkowitz argumentează că au existat acțiuni teroriste și în trecut, dar bin Laden a fost primul care a folosit terorismul strategic pe scară largă împotriva unei superputeri. (Berkowitz 2002)Globalizarea și mobilitatea oamenilor și tehnologiei au avantajat actorii nestatali. (Waltz 2003)Directorul CIA, James Woolsey, a declarat Comitetului Camerei Reprezentanților pentru Securitate Națională din SUA că "... este ca și cum am fi luptat cu un dragon mare timp de 45 de ani, l-am ucis și am ajuns într-o junglă plină de șerpi otrăvitori - și șerpii sunt mult mai greu de urmărit decât a fost dragonul vreodată." (Woolsey 1998)În 2007, Jonathan Evans, directorul general al Serviciului de Securitate al Regatului Unit (MI5), a descris

amenințarea teroristă ca fiind "cea mai imediată și cea mai acută amenințare pentru pace din istoria serviciului meu de 98 de ani." (Evans 2007)

Publicațiile guvernamentale din țările dezvoltate, după atacul din 11 septembrie 2001, au reflectat un consens că serviciile de informații sunt esențiale pentru prevenirea atacurilor în masă.

În prezent în Statele Unite există șaptesprezece (Intelligence.gov 2013) agenții federale care formează Comunitatea de Informații a Statelor Unite. Agenția Centrală de Informații utilizează Serviciul Național Clandestin (NCS) (CIA.gov 2009b)pentru a colecta informații și pentru a efectua operațiuni sub acoperire. (CIA.gov 2009a)Agenția Națională de Securitate colectează informații din semnale. Inițial, CIA a condus US-IC. În urma atacurilor din 11 septembrie, biroul directorului de informații naționale (ODNI) a fost creat pentru a promulga schimbul de informații.

Bibliografie

Aladashvili, Besik. 2017. *Fearless: A Fascinating Story of Secret Medieval Spies*.

Anciens des Services Spéciaux de la Défense Nationale(France). 2009. "Anciens Des Services Spéciaux de La Défense Nationale." http://www.aassdn.org/hsvEXhis01.html.

Andrew, Christopher. 2018. *The Secret World: A History of Intelligence*. New Haven, CT: Yale University Press.

Berkowitz, Bruce. 2002. "Intelligence and the War on Terrorism." ResearchGate. 2002. https://www.researchgate.net/publication/248543624_Intelligence_and_the_War_on_Terrorism.

CIA.gov. 2009a. "Our Mission — Central Intelligence Agency." 2009. https://www.cia.gov/offices-of-cia/clandestine-service/our-mission.html.

———. 2009b. "Who We Are — Central Intelligence Agency." 2009. https://www.cia.gov/offices-of-cia/clandestine-service/who-we-are.html.

Evans, Jonathan. 2007. "Jonathan Evans, MI5 Director General's Speech on Intelligence, Counter-Terrorism and Trust, 5 November 2007." https://www.theguardian.com/uk/2007/nov/05/terrorism.world.

Floridi, Luciano. 2002. "What Is the Philosophy of Information?" *Metaphilosophy* 33 (1–2): 123–45. https://doi.org/10.1111/1467-9973.00221.

Intelligence.gov. 2013. "Seventeen Agencies and Organizations United Under One Goal." 2013. https://web.archive.org/web/20130502012837/http://www.intelligence.gov/about-the-intelligence-community/.

Laqueur, Walter. 1993. *The Uses and Limits of Intelligence*. Transaction Publishers.
Nagy, John A. 2016. *George Washington's Secret Spy War: The Making of America's First Spymaster*. St. Martin's Press.
Persico, Joseph E. 2002. *Roosevelt's Secret War: FDR and World War II Espionage*. Random House.
Sfetcu, Nicolae. 2016. *CunoașterețiInformații*. Nicolae Sfetcu.
Shoham, Dany, and Michael Liebig. 2016. "The Intelligence Dimension of Kautilyan Statecraft and Its Implications for the Present." *Journal of Intelligence History* 15 (2): 119–38. https://doi.org/10.1080/16161262.2015.1116330.
Silver, Mark S., M. Lynne Markus, and Cynthia Mathis Beath. 1995. "The Information Technology Interactive Model: A Foundation for the MBA Core Course." 1995. https://misq.org/catalog/product/view/id/668.
Soustelle, Jacques. 2002. *Daily Life of the Aztecs*. Courier Corporation.
Stewart, Thomas A. 2001. *The Wealth of Knowledge: Intellectual Capital and the Twenty-First Century Organization*. New York, NY, USA: Doubleday.
Waltz, Edward. 2003. *Knowledge Management in the Intelligence Enterprise*. Artech House.
Wheeler, Douglas L. 2012. "A Guide to the History of Intelligence 1800–1918." https://www.afio.com/publications/Wheeler_Hist_of_Intel_1800-1918_in_AFIO_INTEL_WinterSprg2012.pdf.
Woolsey, James. 1998. "Testimony, 12 February 1998, US House of Representatives Committee on National Security." https://fas.org/irp/congress/1998_hr/h980212w.htm.
Yuen, Derek M. C. 2014. *Deciphering Sun Tzu: How to Read "The Art of War."* Oxford University Press.
Zheng, Jack. 2014. "Information System a System View." Technology. https://www.slideshare.net/jgzheng/information-system-a-system-view.